

* ÜLIÕPILASLIIKUMINE *

04.05.2011

Lehe koostas Eesti Üliõpilaskondade Liit

Eesti Üliõpilaskondade Liit saab kahekümne aastaseks

Tänavu novembris juubelit tähistav Eesti Üliõpilaskondade Liit (EÜL) tunnetab, et nende häält on hakatud järjest enam kuulda võtma.

EÜL-i igapäevatoeks on üliõpilaste sotsiaalsete, majanduslike, hariduslike ja kultuuriliste huvide kaitse nii Eesti kui rahvusvaheliselt tasandil. „Oleme riigile ja teistele osapooltele partneriks üliõpilasi puudutavate poliitikate väljakujundamisel alates analüüsist kuni reaalse rakendusplaanide väljatöötamiseni. Suuname kõrghariduspoliitikat üliõpilaste vajadusest lähtuvalt,” selgitab EÜL-i juhatuse esimees Maris Mälzer liidu eesmärke.

Tema hinnangul on EÜL aastatega järjest professionaalsemaks muutunud. „Algselt oli see siiski noorte entusiastide projekt, kellel polnud eriti raha ega kogemust sellise eesmärgiga organisatsiooni ülesehitamiseks ja juhtimiseks,” ütles Mälzer. Ta leiab, et kõik läbitud etapid on olnud EÜL-i jaoks hindamatu väärtusega. „Organisatsiooni suurim pluss on see, et me ei ole ei liiga vanad ega ka enam liiga noored. Kogemust juba natuke on ja side liidu loojate ja praeguste tegijate vahel pole katkenud.”

Suurima muudatuse EÜL-i töös tõi kaasa aktiivsus ettevõtlusrindel. Iseisvalt teenitud rahaga tagati üliõpilaslaskumise professionaalsemaks muutmise. „EÜL on üliõpilasmaastikul küllaltki unikaalne katusorganisatsioon, sest rahastame oma tegevust peamiselt enda teenitud vahenditest, tüüpilist liikmemaksu meil pole,” ütles **Maris Mälzer**.

Võidud ja kaotused

EÜL-i häält võetakse järjest enam kuulda. „Meiega konsulteeritakse üliõpilasi puudutavates küsimustes, palutakse üliõpilaste nimel öelda välja arvamusi jne,” loetleb Mälzer.

EÜL-i saavutused ei paista tihtipeale kohe silma, sest need pole otseselt milligi äratemine, vaid pigem ärahoidmine. Ära on suudetud hoida üldiste õppemaksudele üleminek Eestis ja üliõpilasi mitteamasava ülikooli ja rakendus- ja kõrghariduse seaduse vastuvõtmine. EÜL alustas üliõpilaste sotsiaal-majandusliku

„Suurima muudatuse EÜL-i töös tõi kaasa aktiivsus ettevõtlusrindel.”

olukorra kohta teabe kogumist ajal kui haridus- ja teadusministeerium leidis, et seda pole vaja teha.

„Kui kuulame kõrghariduspoliitilisi debatte, siis tunneme ära ohtralt meie retoorikat, sõnavara jne,” tõdeb Mälzer. Ent ette on tulnud ka kaotusi: lõpetati kuni 26. aastastele tudengitele toimetulekutoetuse maksimine, kaotati õppelaenu hüvitamine, õppetootuste süsteemi muutmise eest käib võitlus juba üle kümne aasta.

Kindlasti jätkavad nad võitlust õppetootuste süsteemi muutmise nimel. Uurivad, kas 2009. aasta 1. juulist kehtima

hakanud õppelaenu hüvitamise seadus on kooskõlas õigusriigi põhimõtetega. Hoiavad jätkuvalt silma peal teemal, kuidas ja kas kõrgkoolid tagavad oma üliõpilastele kvaliteetse hariduse, mis on väljundiks tööturule.

Koolitused ja arengutugi

Väga suur osa liidu tööst on seotud ka üliõpilasesinduste arendamisega.

„Eesmärk on see, et igas koolis oleks hästi ja demokraatlikult toimiv esindus, mis töötaks oma kõrghariduse üliõpilaste huve silmas pidades ja oskas kaasa rääkida riiklikel teemadel,” lisab liidu juht. EÜL-il on hetkel 20 liiget.

Liikmeks saamise tingimuseks on avaldus, demokraat-

likult toimiv esindamine (kord aastas korraldatavad üliõpilasesinduste valimised, otsuste langetamise sõltumatus kooli juhtkonnast jne).

Liikmetele pakutakse n-ö arenduspaaketti – tasuta ja kompenseeritud kulddega koolitusi ning seminare. Liikmelisus annab ühtlasi õiguse väljastada oma koolis ISIC kaarti.

„Kõige olulisem õigus või hüve on aga loomulikult võimalus kaasa rääkida ja mõjutada üliõpilasi puudutavate poliitikate välja töötamist,” arvab Mälzer. „Õigus öelda oma arvamusi ja eeldada, et seda võetakse ka kuulda.”

Mida arvavad liikmed EÜL-ist?

EÜL on tudengite hääl

Tudengid võivad EÜL-i poole pöörduda muredega, mis nõuavad suuremat sekkumist. „EÜL tegeleb õppelaenu hüvitamise jätkamisega. EÜL aitas ka võidelda Tallinna ühistranspordi piletihindade tõusu vastu,” loetleb saavutusi Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli üliõpilaste ja õpilasesinduse esimees **Minna-Mai Bergmann**. „EÜL on tudengite hääl seal, kuhu üksiku tudengi hääl ei kostu.” Lisaks aitab EÜL kõrgkoolide juhatustega tegeleda. „Näiteks on Tallinna Pedagoogilisel Seminaril raskusi oma üliõpilaskonna põhikirja kinnitamisega. Kõrgkooli nõukogu otsib erinevaid vabandusi selle mitte tegemiseks. EÜL koostas toetuskirja kõnealuse põhikirja kinnitamiseks.” Bergmann on EÜL-i volikogus olnud kaks aastat ja on toimuvat jälginud rahuloluga.

„Alati saaks paremini. Organisatsiooni liikmete aktiivsus võiks olla suurem. Ent leian siiski, et praegune juhatuse on olnud igati adekvaatne üliõpilaste abistamisel,” lisab ta.

Suurem töö on veel ees

„EÜL on oluline hääletoru kogu Eesti üliõpilaskondade esindamisel,” kinnitab ka Tartu ülikooli üliõpilasesinduse esimees **Alo Lõoke**.

„Et EÜL ei saa ise seadusi muuta ja neid vastu võtta, võiks liitu pigem vaadelda kui survegruppi.” Näiteks toob ta viimase suure läbimurde tasuta kõrghariduse näol, mis sai koalitsioonileppesse kirjutatud. „Vahel jääb mõnes kohas konkreetsusest puudu,” on Lõoke ainuke kriitika liidu tegevuse osas. Lõoke usub, et suurem efektiivsus ja töö on veel ees. Tasuta kõrgharidus on alles pool võitu, sest paljud tudengid peavad õppimise nimel jätkuvalt tööle käima. Lõoke leiab, et üks tuleviku prioriteete peakski olema selle suundumuse kaotamine. „Üliõpilaste jaoks on siiski oluline teha oma tööd ehk käia ülikoolis,” leiab ta.

• Üliõpilaste katusorganisatsioon EÜL asutati 23. novembril 1991. aastal. Praeguseks esindab liit 20 üliõpilasesindust ehk ligi 66 000 üliõpilast.

• EÜL-i kõrgeim otsustuskogu on volikogu, kuhu kuuluvad esindajad kõigist liikmesüliõpilaskondadest.

• EÜL väljastab rahvusvahelist õpilasi, üliõpilasi, õppejõu- ja noortekaarti ISIC, annab välja Üliõpilastelehte (www.yliopilasteleht.ee), haldab Üliõpilaste portaali ning korraldab Tallinna Tudengite Kevad- ja Sügispäevi (www.tudengipaevad.ee).

SISUKORD

Uus kõrghariduse hindamise kord, mis annab tudengitele suurema kindlustunde, käivitub tänavu sügisest. Eesti Kõrghariduse Kvaliteediagentuuri juht Heli Mattisen annab põhjaliku ülevaate eesisevatest muutustest.

Loe LK 2

Üliõpilased saavad kaasa rääkida õppekavade muutmise osas, ent tihtipeale nad seda võimalust ei kasuta.

Erinevad osapooled selgitavad, miks tudengite hääl on oluline.

Loe LK 2

Eesti üliõpilaste õiguste ja vajaduste eest seismine on aega ja pühendumist nõudev ettevõtmine. Kes on need aktiivsed inimesed, kes oma õpingute ja kiire elutempo kõrvalt seda teevad?

Loe LK 3

Kui EÜL on Eesti tasandil kõiki üliõpilaskondi koondav liit, siis Euroopa tasandil on sarnaseks katusorganisatsiooniks Euroopa Üliõpilaste Liit (ESU). Liidu aseesimees Allan Päll räägib ESU eesmärkidest ja saavutustest.

Loe LK 4

2015. aastal hakkab kehtima vajaduspõhine toetussüsteem, millest võivad paljud üliõpilased.

Loe LK 4

Uus akrediteerimiskord annab üliõpilasele suurema kindlustunde

Tänavu aprillis kiitis Eesti Kõrghariduse Kvaliteediagentuuri (EKKA) hindamisnõukogu heaks institutsionaalse akrediteerimise korra.

Sellele eelnes pikk ettevalmistusperiood, kaasatud olid kõikide peamiste huvipoolte esindajad – kõrgkoolide juhid, õppejõud, üliõpilased, tööandjad, ministeriumide ja avalik-õiguslike organisatsioonide esindajad.

Uue süsteemi põhierinevus võrreldes varasemaga on suurem usaldus kõrgkoolide vastu ja suurem kindlus üliõpilastele.

EKKA juht Heli Mattisen (pildil) räägib muudatustest lähemalt.

Mida uus kord endast kujutab?

Süsteem ise koosneb tegelikult kolmest osast.

Esimene osa: õppe läbiviimise õiguse andmine õppekavagrupis, mis sisuliselt tähendab seda, et kvaliteedikontroll läbitakse enne õppe alustamist (mitte pärast, nagu varasemas süsteemis). Õppe läbiviimise õigus võib olla nii tähtjatu kui tähtjaline.

Teine osa: institutsionaalne akrediteerimine, mille käigus antakse hinnang sellele, kas kõrgkool toimib tõhusalt ja tulemuslikult. Ühelt poolt vaadeldakse, kuidas on täidetud seadustest tulenevad nõuded. Ent olulisem on siiski tagasiside selle kohta, kuidas kõrgkool täidab endale seatud eesmärgid.

Kolmas osa: õppekavagrupi kvaliteedi hindamine – iga seitsme aasta järel peaksid kõik õppekavagrupid, milles kõrgkoolidel on õppe läbivi-

teemi puudused. Esiteks, õppekavu hinnati n-õ post factum – pärast seda, kui üliõpilased olid neile juba heauskelt õppima asunud. Negatiivne akrediteering tähendas aga seda, et õppekava tuli kohe sulgeda ning tudengid pidid oma õpinguid mujal jätkama. Teiseks, õppekavade akrediteerimine oli nii aja- kui rahamahukas. Kolmandaks, mõju kõrgkoolile ja ka õppekavale oli väike – ekspertide tagasiside jäi sageli pealiskaudseks.

Kes ja kuidas hakkab koole hindama?

Kui õppekavade akrediteerimisel osalesid ainult väliskesperdid, siis nüüd pidasime mõistlikuks moodustada n-õ segakomisjonid. Osalt sel põhjusel, et õppekavade akrediteerimiskomisjonidele heideti sageli ette vähest Eesti konteksti tundmist. Teine ja olulisem põhjus on aga see, et üleminekuhindamise käigus on paljud kohalikud eksperdid näidanud end väga heast küljest ning seda ekspertiisi tu-

lele hoida ja arendada. Seega, hindamiskomisjonis peab olema vähemalt kaks eksperti väljastpoolt Eestit, vähemalt üks ekspert väljastpoolt kõrgkoole (tööandjate esindaja) ja vähemalt üks üliõpilane. Vähemalt ühel komisjoni liikmel peaks olema hinnatava kõrgkooliga sarnase kõrgkooli juhtimise kogemus ning vähemalt ühel ka varasem kõrgkooli kui terviku hindamise kogemus. Iseenesest mõista ei

ERAKOGU

tohi ükski komisjoniliige olla hinnatava kõrgkooliga seotud.

Kogu protsess algab umbes poolteist aastat enne hindamiskomisjoni külastust. Esmalt viib kõrgkool läbi sisehindamise ja seejärel koostab eneseanalüüsi aruande, mis saadetakse kaks kuud enne külastust ekspertidele. Külastus ise kestab 2–4 päeva, olenevalt kõrgkooli suuruselt. Lõplik hindamisraport valmib paari kuu jooksul, mitte külastusele järgneval päeval,

”Lõplik hindamisraport valmib paari kuu jooksul, mitte külastusele järgneval päeval, nagu see oli tavaks õppekavade akrediteerimisel.

nagu see oli tavaks õppekavade akrediteerimisel. Hindamisraport ja kõrgkooli eneseanalüüsi aruanne on materjalid, mille alusel võtab EKKA hindamisnõukogu vastu otsuse, kas akrediteerida kõrgkool seitsmeks aastaks, kolmeks aastaks, või mitte akrediteerida.

Millistest koolidest alustatakse?

Leppisime juba aasta enne korra kehtestamist kokku, et esimesena tuleb akrediteerimisele Sisekaitseakadeemia (2011 sügis), teisena Eesti Maaülikool (2012 kevad). Mõlemad kõrgkoolid osalesid ESF programmi Primus sisehindamise projektis, seega on osa eeltööst neil juba tehtud. Oleme väga tänulikud, et Sisekaitseakadeemia ja Eesti

Maaülikool nõustasid olema teatud mõttes katsejäresteks.

Mis juhtub siis, kui tudengi õppeaeg satub täpselt akrediteerimise ajale ja varem akrediteeritud kool ei saa uut positiivset hinnangut?

Sellist olukorda veel niipea ei tule. Uues süsteemis annab üliõpilasele kindluse esmajoonel see, kui kõrgkoolil on õppekavagrupis tähtjatu õppe läbiviimise õigus. See tähendab, et kõikidel selle õppekavagrupi õppekavadel – nii vanadel kui äsja avatutel – õppides võid olla üsna kindel, et saad oma õpin-

gud edukalt lõpetada. „Üsna” sellepärast, et teoreetiliselt on küll võimalik ka see, et kõrgkool, millel on tähtjatu õppe läbiviimise õigus mitmes õppekavagrupis, pöörab institutsionaalsel akrediteerimisel. Negatiivse tulemuse korral ei juhtu siiski kohe midagi – vastavalt seadusele võib haridus- ja teadusminister anda kõrgkoolile tähtjatu puuduste kõrvaldamiseks ning uue akrediteerimise läbimiseks.

Ent minister võib lisaaga ka mitte anda.

Nagu öeldud – teoreetiline võimalus on, reaalsuses tähendaks see aga üksiti seda, et EKKA on teinud kehva tööd õppe kvaliteedi hindamisel. Kehva tööd me endale lubada ei saa.

Tudengite panus õppekavade muutmisel on jäänud tagasihooldlikuks

Üliõpilaskonnal on õigus teha ettepanekuid kooli juhtimise ja õppekorralduse parandamiseks. Liiga sageli jääb tudengite hääl formaalseks või sootuks passiivseks.

Eestis on üliõpilased kaasatud kõikidesse õppekavasid arendavatesse kogudes, ent see, kui palju tudengid ise panustavad või kui võrdsed võimalused neile teiste arendajatega antakse, on iga õppekava arendava kogu spetsiifika. „Peab ütleva, et kahjuks ei ole tudengid väga aktiivsed kaasrääkijad. Sageli on kaasamine pigem formaalne kui sisuline. Tudengite teadlikkus oma võimalustest on väga madal, ei osata ega juleta kaasa rääkida. Isegi kui tudengid on formaalselt kaasatud, ei tähenda see, et nad ise aktiivselt protsessist osa võtavad või siis ei kuulata neid,” ütleb EÜL-i hariduspoliitika nõunik Monika Maljukov.

Ka Tartu ülikooli õppeosakonna juhataja Siret Rutiku meelest pole üliõpilased muudatusettepanekute tegemisel väga aktiivsed. „Aasta-aastalt on aktiivsus siiski kasvanud. Muuhulgas ka tänu sellele, et ülikool on loonud täiendavaid võimalusi tagasiside andmiseks. Aga üldist teadlikkust on vaja kindlasti veel tõsta,” usub ta.

Rutiku sõnul ei tunne üliõpilased sageli õppekava koostamise põhimõtteid, laiemat kõrghariduse konteksti (nt millised nõuded on õppekavadele, tulenevalt kõrgharidusstandardist jms), mistõttu ei oska nad alati asjakohaseid ettepanekuid teha. Selle probleemi leevendamiseks alustas TÜ õppeosakond tänavu spetsiaalselt üliõpilastele mõeldud koolitussarjaga „Õppekava teoorias ja praktikas”. „Ei ole kasu seisukohast „täielik jama”, meil on vaja teada, mis on „jama” ja kuidas asi võiks olla. Ülikoolil on samuti kohustus edendada diskussiooni ja suunata üliõpilasi konstruktiivseid ettepanekuid tegema,” on Rutiku veendunud.

Head näited

Ühe positiivse näitena toob Maljukov Eesti Lennuakadeemias toimunud õppekava muutuse, mis toimus EÜL-i korraldatud Mõttetalgute käigus. Tudengid ühes kõrgkooli teiste osapooltega jõudsid arusaamani, et vabainena võiks lisada õppekavasse ühe uue aine. „Väga heaks näiteks muutub juhtumi see, et omavahel tegid koostööd simulaatoritega tegelev firma, kõrgkooli töötajad ning tudengid. Selline koostöö peaks toimuma iga õppekava muutmise puhul,” arvab Maljukov.

Eesrindlikumana nimetab ta ka EBS-i, kus tudengite tagasisideküsitlust peetakse oluliseks ja sellega arvestatakse.

Maljukovi meelest peaksid kõrgkoolid olema huvitatud tudengite kaasamisest põhjusel, et see tugevdab õppekavasid ja seeläbi kooli mainet ning aitab luua head alust võimekate teadlaste tekkeks. „Kõrgkoolide eesmärk on pakkuda kvaliteetset kõrgharidust ning sellest lähtuvalt on nende endi huvides kuulata ka tudengite tagasisidet ja arvamust ainetes kohta,” usub Maljukov. Kõige enam peaks asja vastu huvi tundma aga tudengid ise, kes tahavad saada kvaliteetsemat haridust.

Üliõpilaste pilgu läbi

Tartu ülikooli tudengid saavad sõna sekka öelda nii programmi- kui teaduskondade nõukogudes, õppekomisjonis kui ka ülikooli nõukogus lõppotsustuse tegemisel.

Lisaks annavad viimase aasta tudengid õppekavade osas tagasisidet. „On küsimusi, mille osas üliõpilased väga aktiivselt sõna võtavad, ent on ka olukordi, kus suhtumine on pigem passiivne,” räägib TÜ üliõpilasesinduse avaliku poliitika spetsialist Janno Voog. Ta hindab koostööd ülikooli ja tudengite vahel rahuldavaks.

„Tudengite ettepanekutega arvestatakse, kuid kindlasti mitte alati. Takistused on erinevat laadi, üldist põhjust välja tuua ei saa,” arvab Voog. „Vaatomata sellele, et nii ülikool kui EÜL on õppekavaarendusega tegelevatele tudengitele pakkunud mitmeid koolitusi, võib takistuseks saada üliõpilaste professionaalsuse tase. Palju tööd on selles vallas veel ees,” usub Janno Voog.

„Ei ole mõtet niisama kiruda, vaid tuleb oma arvamust avaldada,” ergutab Maljukov üliõpilasi sõna sekka ütleva.

„Kool võidab sellest mõttevahetusest väga palju. Seda lühidalt kirjeldada on raske. Kui ei oleks üliõpilasi, ei oleks ka ülikooli. Seega on mõttevahetus vajalik ülikooli püsimiseks, arenguks ja ülikooli missiooni täitmiseks,” jagab seda seisukohta ka Siret Rutiku.

”Õppe läbiviimise õigus võib olla nii tähtjatu kui tähtjaline.

mise õigus juba olemas, läbi- ma kvaliteedihindamise. Neid põhimõtteid hakkame alles välja töötama. Kindlasti saab see olema esmajoonel arengut toetav, mitte nõuete vastavust kontrolliv hindamine.

Miks otsustas Eesti loobuda õppekavade akrediteerimisest ning minna üle uuele süsteemile?

Toon välja mõned vana süs-

Kes seisavad üliõpilaste õiguste eest?

Paljud kurdavad ja kaevavad, kui asjad on halvasti. Vähem on neid, kes püüavad midagi muuta. Kes on need aktiivsed inimesed, kes võitlevad üliõpilaste õiguste eest, ja miks nad sageli ka oma vaba aega selle peale kulutavad?

Tunnen, et teen õiget asja

EIMAR VELDRE
EÜL juhatuse aseesimees

Eimar on Paidest pärit noor lapsevanem ja tudeng, kelle õpingud Tallinna Ülikooli riigiteaduste instituudis on lõpusirgel. EÜL-iga puutus ta esimest korda kokku 2003. aastal, kui ta valiti esindama toonase pedagoogikaülikooli üliõpilasi. EÜL-i juhatuse aseesimehena vastutab ta 2009. aasta sügisest liikmesorganisatsioonide koostöös- ja arendusprogrammi ning liidu majandustegevuse eest.

Eimari meelest on tema kui riigiteaduste üliõpilase jaoks tegu erialase tööga, sest riigiteadlased ei pea ilmtingimata olema poliitikud või ametnikud. „Juhtimise ja eestvedamise kogemus, läbirääkimiste ja planeerimise oskus ning veendumus, et kodanikeühenduste kaudu on võimalik ühiskonda ja riiki paremaks muuta, on kindlasti olulised oskused ja hoiakud, mida EÜL-i juhatuses töötades olen saanud,” hindab ta senist kogemust.

„Tunnen, et teen õiget asja, kui tegutsen selle nimel, et Eestis oleks kõigil võrdsed võimalused kvaliteetse kõrghariduse omandamisel.”

Enamik otsuseid sünnib viis korda aastas kogunevatel EÜL-i volikogu istungitel. Liidu juhatusel on oluline roll tudengiesindajate koondamisel, neile organisatsiooniliste ja poliitikaalaste koolituste pakkumisel ning otsustamiseks vajaliku teabe jagamisel.

Tuleb esitada selgeid seisukohti ja suuta neid põhjendada,” annab Eimar lühiülevaate oma tööst. „EÜL on läbi aegade korraldanud ja tänavugi tellimas erinevaid uuringuid, et põhjendada, miks näiteks vajaduspõhised õppetoetused või õppemaksuta õpe on Eesti kõrgkoolidele ja ka ühiskonnale tervikuna kasulikud.”

Eimar on rõõmus, et ühes kõrgkoolide ning teadusametite töötajate liidu Universitasega suudeti ära hoida viide üleminekust üldisele õppemaksulisele kõrgkooliõppele Eesti kõrgharidusstrateegias. Ülikooli rektoritega saavutati 2007. aastal kõrgkoolide riikliku rahastamise hüppeline kasv.

Häid ideid on alati vaja

MARI LUST
TÜ üliõpilasesinduse juhatuse aseesimees

Mari õpib Tartu ülikoolis teisel kursusel majandust. Üliõpilasesinduse kandideeris ta esmakordselt tänavu kevadel ja on seega esindaja rollis üsna värske tegija. „Huvi üliõpilaste murede ja rõõmude üle arutleda on olnud kogu aeg,” ütleb Mari, kes alustas nüüd lisaks rääkimisele ka tegutsemist.

Ta on rõõmus, et teda usaldati sedavõrd, et ta osutus valituks. Nüüd on aeg end tõestada ning ta loodab, et saab sellega hakkama. Aega võtab üliõpilaste huvide esindamine täpselt nii palju, kui esindaja ise on nõus sellesse panustama.

„Missioonitundega inimene võib selleks kulutada kogu oma vaba aja, samas ei pruugi,” arwab Mari.

Üliõpilasesindajana tegutsemine loob tema meelest hea võimaluse kohata sarnase eesmärgiga inimesi. „Mina isiklikult tahan näha, et ülikool oleks täis entusiastlike ja motiveeritud tudengeid, kes naudivad seda, mida nad teevad, ning saavad aru, miks nad midagi teevad. Sellised inimesed motiveerivad ka mind ennast. Ülikool ei peaks olema koht, kuhu tullakse ainult paberit kätte saama,” leiab ta.

Kui keegi tahab üliõpilaste huvide esindamisel aktiivsemalt kaasa lüüa, peaks ta seda kindlasti välja näitama ning tegutsema, sest häid ideid on alati vaja. Mari meelest on aga oluline, et inimesed teeks seda õigel põhjusel, st siirast soovist midagi korda saata, mitte selleks, et CV-sse linnuke kirja saada.

Võimalus juhendada tänaseid aktiviste

PRIIT PAESALU
LINXTELECOM võrgu- ja serverimajutusteenuste juht, EÜL-i vilistlaskogu juhatuse liige

Aastate eest EBS-is ärijuhtimist õppides esindas Priit õhtuõppe tudengeid ülikooli senatis. Sellest sai alguse tema ühiskondlik aktiivsus, mis kestab tänini täie hoo-ga edasi. „Et õhtused loengud ja toimetamised ei jääks ülikoolist ainsaks mälestuseks, liitusin ka EÜL-i tudengipäevade meeskonnaga, viisin läbi pentanque võistlusi ja olin EÜL-i volikogu liige,” meenutab ta.

Teise kursuse lõpus, kui Eesti sai ametlikult Euroopa Liidu liikmeks, asus Priit seljakotiga Inglismaa poole, et veidi maailma näha. Kavandatud paarinädalasest suvepuhkusest sai aga kolm aastat. Inglismaal lõpetas ta Northumbria ülikooli rahvusvahelise ärijuhtimise eriala ning töötas USA kõnekeskuse Inglismaa filiaalis meeskonna juhina.

2007. aasta suvi tõi Priidu tagasi Eestisse, kui ta liitus Hollandi ettevõtte Linxtelecom Eesti filiaaliga. Praeguseks on ta selles ettevõttes olnud erinevatel juhtivatel ametikohtadel nii Eestis kui ka Hollandis. Et aga elu liiga tõiseks ei muutuks, on ta EÜL-i vilistlaskogu liige ja mulu sügisest kuulub ka vilistlaskogu juhatusse. Lisaks kõigele eelnenule on ta kahe väga torede ja ülimalt

aktiivse tütre uhke isa.

Priit on korduvalt kuulnud ütlust „kui oleks seda enne teadnud, oleks toimetanud teisiti”. Vilistlaskogu roll EÜL-is ongi toetada läbi oma kogemuste. „Minu karjäärivalikud ning senised töökohad on loonud suurepärase kogemuste pagasi, et toetada ja juhendada tänaseid aktiviste. Minu erialaks on olnud juhtimine ning kogemused rahvusvahelistest korporatsioonidest annavad teatud eelise,” näeb Priit oma panust. „Vilistlaskogu juhatuse ja EÜL-i nõukogu liikmena saan ma uue kogemuse võrra rikkamaks ning see annab võimaluse sobitada erinevaid juhtimisalaseid teooriaid erinevat vormi organisatsioonidest, mis on ühtlasi ka minu lõputöö sisendiks.” Mullu sügisel tõi VÕTA programm ja soov end ettevõtluse vallas harida Priidu tagasi ülikooli.

Rohkelt kasulikke kogemusi, oskusi ja tutvusi

KAREL KUNDRATS
TTÜ üliõpilaskonna juhatuse esimees

Saaremaalt pärit Karel õpib Tallinna Tehnikaülikooli (TTÜ) mehaanikateaduskonnas tootearendus- ja tootmistehnika erialal. Aktiivse kodaniku eluhoiaku sai ta kaasa juba Kuressaare Gümnaasiumist. TTÜ üliõpilaskonna juhatuse esimees on ta 2009. aasta juunist.

„Tegu pole pelgalt tudengite esindamise, vaid ka arvestatava suuruse ja keerukusega organisatsiooni juhtimisega. Üliõpilaskonna arengusse panustab üliõpilasesinduste töötajate ja vabatahtlike umbkaudu sadakond pealehakkajat noort,” selgitab Karel, kes teeb seda tööd sisemise põlemisega.

Soov aidata kaasüliõpilasi annab talle üliõpilasesinduses ühtlasi juhtimise ja meeskonnatöö kogemuse kui ka projektide kirjutamise oskused. „Olen saanud rohkelt kasulikke kogemusi, oskusi ja tutvusi. Alustades avalikust esinemisest, läbirääkimiskustest, kriitilise mõtlemise arendamisest kuni organisatsiooni strateegilise ja järjepideva arendamise ning juhtimiseni välja,” loetleb Karel üles aega ja süvenemist nõudva ameti positiivseid külgi. Üliõpilasesindus on kasvanud Kareli teadlikkust kodanikuharidusest ja sellest, kuidas käivad ühiskonnas ja riigis otsustusprotsessid. Üliõpilaste esindamist on võimalik

siduda õpingutega, ent siinkohal sõltub palju isiklikest prioriteetidest, õpitavast erialast ning ka sellest, mitmes kursuses parasjagu käsil. „Enda kohta võin öelda, et õppetööga sidumine on olnud äärmiselt keeruline ja see pole mul väga hästi õnnestunud. Mehaanikateaduskonna õp-painete ja üliõpilasesinduse juhi igapäevaste tegevuste vahel on raske paralleele tõmmata. Seepärast olen pidanud oma lõpetamist mõnevõrra edasi lükkama.”

Ühe konkreetse näitena saavutustest toob Karel välja TTÜ-s peagi valmiva tudengimaja, mille haldamise usaldab ülikool tudengitele.

Eesti mees seisab Euroopas üliõpilaste õiguste eest

Kahe aasta eest sai Eesti noormehest Allan Pällist Euroopa Üliõpilasliidu (ESU) aseesimees. Alljärgnevalt räägib ta lähemalt organisatsioonist ja oma tööst.

Mis organisatsioon on ESU?

Tegu on katusorganisatsiooniga 45-le üliõpilaskondade liidule, nende hulka kuulub ka EÜL. Meie peamiseks missiooniks on tudengite esindamine Euroopa protsessides, millest tuntumad on Bologna Protsess, Euroopa Liidu algatused, UNESCO ja OECD. Ühtlasi jagame teavet üliõpilaskondade liitudele ning toetame nende tegevust.

Et tegu on lobiorganisatsiooniga, saame oma võituteks pida soove, mis me Euroopa suunistesse kirja saame. Näiteks kinnitati Euroopa Kõrgharidusruumi ühise eesmärgina meie soov, et aastaks 2020 on vähemalt iga viies kõrgharidusega noor saanud õppida välismaal.

Meie liit toetab üliõpilaskõrghariduse liikumist riikides, kus demokraatlikus mõttes on tegu uue nähtusega. Jõulude ajal tegutsesime aktiivselt selle nimel, et Valgevenes üliõpilasi kõrgharidusest välja ei heidetak. Ärgitame Euroopasse akadeemilist vabadust otsima tulnud tudengeile toetuskeemide loomist.

Kuivõrd teie arvamus sega arvestatakse ja teie seisukohti poliitika kujundamisel küsitakse?

Peamistes Euroopa protsessides oleme saavutanud selle, et seisukohti küsitakse automaatselt. Kuulsin veel seda, et Bologna Protsessi liitumiskriteeriumina pidasid osade riikide esindajad oluliseks ka kan-

didaatriigi üliõpilaskõrghariduse osalust ESU-s. Euroopa Liidus on meil siiski palju veel teha, sest Euroopa Komisjon püüab koostöö hoida informaalsena, mis annab neile rohkem vabadust. Kuid töö Nõukogu ning Parlamendi suunal aitab seda kindlasti tasakaalustada.

Millised on üliõpilaste peamised mured? Kuidas saate neid aidata?

Meieni jõuavad peamiselt teabepäringud. Euroopa tasandil kipub seda kergelt kättesaadavat teavet nappima ning meil on käimas arutelud, kuidas seda lahendada.

Riiklikul tasandil on põhimureks akadeemilised küsimused, eriti mis puudutab kõrghariduse paindumatust välisõpingute osas või kvaliteediküsimused, kus on selgelt näha, et kontakttunnid ning aktiivne õppeprotsess on jäänud tahaplaanile.

Mööda ei saa vaadata probleemi, et paljudele andekatele pole soovitud õpe kättesaadav, kas rahapuudusel või erivajaduse pärast. Need on pigem peidetud probleemid, millest eriti ei räägita. Püüame poliitilisel tasandil teadlikkust tõsta.

Viimastel aastatel on nt Inglismaal tõusnud oluliseks küsimuseks kõrghariduse rahastamine. Kui üliõpilassõbralik on Euroopa riikide kõrghariduspoliitika?

Kõrghariduskulud õppijatele

on kõikjal kasvuteel. Aruteludes keskendutakse liialt rahanumbritele ning tudengeid portreeritakse kui muidusõjajaid ja õllelambeseid noorukeid. Minu meelest on siiski tegu fundamentaalse ideoloogilise

”Aruteludes keskendutakse liialt rahanumbritele ning tudengeid portreeritakse kui muidusõjajaid ja õllelambeseid noorukeid.

suunamuutusega – soov luua turulaadne olukord kõrghariduse vahel. Või põhjendatakse kõrghariduskulude kärpimist eelarvevõlaga, kuigi probleem on hoopiski kõrgetes sotsiaalkuludes ning poliitikute arguses nendega midagi ette võtta.

Sotsiaalteadlased väidavad, et haridustase korreleerub vähesemate sotsiaalprobleemidega. Seega kui tahetakse struktuurset eelarvepuudujääki vähendada, tuleb tagada poliitika, mis võimaldab andekatel kõrgharidust omandada. Igasugune kulude lükkamine noorte tudengite kaela, millest on saanud pea universaalne trend, on selles valguses endale augu kaevamine.

Kuidas üliõpilased seisavad erinevates riikides oma huvide eest?

Protestimeelsus on viimastel

aastatel kasvamas – seda nii kogunud demokraatlikes riikides kui ka Ida-Euroopas. Tudengid tulevad tänavale, et näidata oma meelsust. Eesti tudengid ja noored võiks minu meelest veelgi rohkem organiseeruda, sest osalusdemokraatia nõuab igapäevast pingutust. See pole ainult tudengite eest seismine, vaid laiem ühiskondlik vajadus. Eestis olen kahjuks näinud, et igasugusele mitteisamaalisele aktsioonile

vaadatakse halvustavalt ning luuakse müüt kui tähtsusetust vähemusest.

Millised on hetkel liidu peamised seisukohad ja nägemused haridusküsimustes, mille nimel töötate?

Meie jaoks on kindlasti jätkuvalt küsimuseks Bologna Protsessi reformide täielik elluviimine.

Mitmetes riikides on näha, et reformide rakendamine pole loonud üliõpilaste paremaid tingimusi õppetööks, eriti mis puudutab tudengite soovi osaliselt välisriigis õppida. Nende reformide seas on tuntumad nn 3+2 bakalaureuse- ning magistriõpe, Euroopa ainepunktisüsteemi rakendamine, kvaliteedikindlustamise süsteemide toetamine ja kvalifikatsiooni- raamistike loomine. Kõik need

Allan Päll

- Sündinud 7. jaanuaril 1986 Tallinnas
- 2004 alustas õpinguid Tartu ülikooli sotsiaalteaduskonnas, lõpetamine seisab lõputöö esitamise taga.
- 2008-2009 EÜL-i aseesimees.
- 2009. aasta juulist ESU aseesimees. Kandideerib järgmiseks ESU esimeheks.

www.esu-online.org

on eelduseks õppijakeskse lähenemise rakendamisel. Hetkel on valdavaks jooneks õpetaja kui autoritaarse kontrollija roll, mitte mõtlemise ergutaja roll.

Millega tegelete ise igapäevaselt?

Minu töönaalad on mitmekesised, on palju reisimist ning kohtumisi. Brüsseli kontoris nokitsemiseks ei jää palju aega, sest asju saab kõige paremini

ajada isiklikult kohtudes. Osalen tudengiaktivistide ning -liidrite koolitamisel, diskussiooni-gruppides, aga ka uurimusliku laadi töö tegemisel. Üks minu põhiülesandeid on ka organisatsiooni administratiivse toe korraldamine. Sellele kõigele lisaks püüan siiski leida hetki lugemiseks. Kõige enam naudin ma mitmekesist muusikat ning ei ütle ära ka heast kontserdielamusest.

Üliõpilaste toetustesüsteem muutub nelja aasta pärast vajaduspõhiseks

Üle kümne aasta on EÜL seisnud selle eest, et üliõpilaste toetussüsteem muuta vajaduspõhiseks. Sellega, et raha jõuaks just nendeni, kes seda kõige rohkem vajavad, on nüüdseks nõustunud ka haridusministeerium ja erakonnad.

Vajaduspõhine toetussüsteem on vastand süsteemile, kus toetust jagatakse kõigile, arvestamata, kas selle järgi on vajadust või mitte. „Vajaduspõhise toetussüsteemist hakkas EÜL rääkima seetõttu, et ülejäänud Euroopas interpreteeritakse üliõpilaseks olemist töötamisena, mille eest riik maksab n-õ palka ehk toetust,” selgitab EÜL-i juhatuse esimees **Maris Mälzer** (pildil).

EÜL soovib, et toetuse jagamisel võetaks arvesse, et üliõpilane on iseseisev inimene, keda vanemad ei pea toetama. Seega ei saa ka tema sissetulekuid vanemate omadega ühitada. Toetus peaks olema kättesaadav kõikidele üliõpilastele, kes on immatrikuleeritud, hoolimata õppekavast ja vanusest. Toetussumma peaks

tagama tudengi jaoks esmavaliku: eluaseme, toidu ja õppevahendid.

Praeguse süsteemi puudused

Mälzer peab praegu kehtivat ja õpitulemustega seotud toetussüsteemi segaseks. Tagamaks kõigile võrdset ligipääsu kõrgharidusele ja võimaldamaks õpingutele pühendumist, ei peaks tema meelest toetust hinnetega siduma. „Riigid hindavad ligipääsu kõrgharidusele selle alusel, kas kõrghariduse õppijate ja lõpetajate profiil peegeldab ühiskonna keskmist ülesehitust. Kui ei, siis loetakse mingi grupi ligipääsu kõrgharidusele kehvaks ja see omakorda näitab, et tegu on elitaarse ning suletud süsteemiga.

Selle olukorra parandamiseks on riigid välja töötanud erinevaid meetmeid, millest üks on toetussüsteem,” lisab Mälzer.

„Sisuliselt ei ole praegu tege mist õppetoe tuste süsteemiga, vaid stipendiumide maksimisega õppetöö pingerea alusel. Vaid 20% ulatuses saab õppeasutus toetada tudengeid, kel on otsene vajadus toetust saada,” selgitab endine haridusminister ja praegune riigikogu liige Tõnis Lukas kehtiva süsteemi puudusi. Raha omakorda on nii vähe, et toetust saab kaks korda vähem üliõpilasi, kui valitsus 2004. aastal süsteemi sisse viies planeeris.

Haridus- ja teadusministeeriumi kõrghariduspoliitika osakonna juhataja Mart Laidmetsa meelest on samuti praeguse õppetoe tuste süsteemi põhiviga

see, et keskendutakse peamiselt akadeemilisele edasijõudmisele ja ei arvestata üliõpilase sotsiaalmajandusliku olukorraga.

Uus süsteem nelja aasta pärast

Vajaduspõhise õppetoe tuste süsteemi kontseptsioon on välja töötatud, kuid selle rakendamine on takerdunud rahaliste vahendite vähesuse taha, selgitab Laidmets, miks valitsuskalitsioon on otsustanud uue süsteemi rakendada 1. jaanuarist 2015. Õppetoe tuste madal tase on Eesti kõrgharidussüsteemi üks silmapaistvamaid puudusi, mistõttu peab Lukas vajalikuks selle oluliselt kiiremat käivitamist ja rahastamist. „Kindlasti peaks vastava seaduse Riigikogus vastu

võtma juba lähiajal, et eelarvera ha saaks planeerida juba aegsasti enne seaduse rakendamist,” ar vab Lukas.

Tõnis Lukase sõnul peaks vajaduspõhine süsteem olema tõesti vajaduspõhine. Selleks on tarvis sisse viia kaks peamist põhimõtet, mis on kokku lepitud ka EÜL-i esindajatega, ja need on praeguseks ministeeriumis valminud eelnõus ka realselt arvestatud. Esiteks võivad selle eelnõu järgi toetust taotleda kõik need üliõpilased, kelle sissetulek on alla teatud piiri kuus (nii palgatulu kui ka leibkonna osa nende toetamisel on vähem kui 288 eurot kuus). Teiseks on süsteem riiklik, st toetused eraldatakse selle oluliselt kiiremat käivitamist ja rahastamist. „Kindlasti peaks kaudu ja õppeasutustel nendega vaeva pole.